

بررسی شاخص های طب مکمل و عناصر تاثیر گذار طراحی در مراکز درمانی بارویکرد طبیعت درمانی

ایمان تازیکه لمسکی^۱، شمین غیبی^۲

^۱دکترای معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد گنبد، imantazikhe@yahoo.com

^۲دانشجوی معماری، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد گنبد، shamingheibi@gmail.com

چکیده

پژوهش های روزافزون بیانگر تاثیر مثبت ارتباط با طبیعت و فعالیت در آن بر سلامت و تندرستی است. محیط طبیعی سبب می شود که حواس انسان را درگیر کند و فرد را تشویق به انس گرفتن به طبیعت تشویق میکند، مراکزی در طبیعت سبز، نور خورشید مناسب، هوای تازه و وجود آب در محیط باعث ارتقای سلامت و تندرستی و شادابی در فرد می شود. هدف اصلی پژوهش بررسی و مشخص کردن نیازمندی های مجموعه طب مکمل با رویکرد طبیعت درمانی و بررسی شاخص های طبیعت در درمان بیماری ها و پیشگیری از بیماری می باشد. این مطالعه قصد دستیابی به لیستی از شاخص های طبیعت در جهت ارایه و راهنمایی برای طراحان مراکز درمانی دارد تا بتوانند در افزایش میزان رضایتمندی بیماران و ارتقا کیفی محیط های درمانی تاثیرگذار باشد. مقاله حاضر با رویکردی نظری و تئوری و روش توصیفی تحلیلی به گردآوری داده ها با استفاده از مطالعات کتابخانه ای و اسنادی به تجزیه و تحلیل مولفه های طبیعت در مراکز درمانی اشاره دارد. امید است نتایج حاصل از این پژوهش گامی جهت ارتقا فیزیکی و فضایی مراکز و سیاست ها و راهبردهای اجرایی طراحی را در اختیار مدیران و برنامه ریزان و معماران قرار دهد.

کلمات کلیدی: طبیعت درمانی، طب مکمل، بیماران، شاخص های طبیعت

(۱) مقدمه

روان و سلامت روان انسان امروز که در کوران تنش های روحی و روانی ناشی از تنوع و پیچیدگی روابط اجتماعی و ناموزونی در الگوی ارتباط جمعی به سر می برد از اهمیت خاصی برخوردار است بر همین اساس است که سازمان بهداشت جهانی و روان پزشکان بالینی، استرس و بحران های عصبی را اصلی ترین علت بیماری های جسمی انسان می دانند به بیان دیگر استرس حاصل از بحران محیطی منشأ اصلی اغلب بیماری های جسمی انسان معاصر است. محیط طبیعی می تواند موجب باز آفرینی روانی و کاهش استرس های فرد باشد، نیاز فطری انسان به نزدیکی با طبیعت و لذت بردن از آن انگیزه پیوند انسان با طبیعت است (نیلی، ۱۳۹۲: ۱۶۸). پژوهش های روز افزون بیانگر تاثیر مثبت ارتباط با طبیعت و فعالیت در آن بر سلامت و تندرستی است. بیشتر شواهد غیر تجربی نشان می دهد که حضور در فضای باز، در باغ و یا محیط های طبیعی، همه حواس را درگیر کرده و فرد را به رابطه با طبیعت تشویق می کند. در قرن های گذشته، از قرون وسطی تا قرن بیستم، طبیعت سبز، نور خورشید و هوای تازه عناصر اصلی ارتقا دهنده سلامت و تندرستی در نظر گرفته می شدند ارتباط میان منظر طبیعی و سلامت برای مدت طولانی در فرهنگ ها و جوامع مختلف مورد توجه و ده است (cooper, 2000: 61). همچنین محققان ایده گسترده تری از سلامت و تندرستی را بررسی کردند و پژوهش های بی شماری در خصوص فواید درمانی ارتباط با طبیعت (مانند استفاده از باغ های درمانی) منتشر کردند (Erickson, 2012: 89). اصطلاح باغ های درمانی برای توصیف منظر با توانایی دستیابی به شفای ذهن، جسم و روح استفاده می شود و بر ارتقاء ابعاد جسمی، روانی، عاطفی، فکری، روحی و اجتماعی از تندرستی متمرکز است (Velarde, 2007: 199). منظر با رویکرد درمانی (چشم انداز شفابخش) را اولین بار گسلر در سال ۱۹۹۱ در کتاب جغرافیایی فرهنگی بهداشت و درمان به بررسی چگونگی تأثیر محیط در فرد پرداخته و عواملی چون طبیعت، محیط ساخته شده و فضای سبز را در سلامت روانی فرد موثر می داند (نیلی، ۱۳۹۲: ۱۶۸). امروزه معماری مراکز درمانی از عملکردگرایی صرف، به ایجاد محیط شفابخش تغییر کرده است. محیط شفابخش در مراکز درمانی به معنی ایجاد فضایی است که تأثیرات مثبتی بر درمان بیماران داشته باشد (Ulrich, 2008: 5). مراکز درمانی در کشور ما و همچنین در بسیاری از نقاط جهان، به گونه ای طراحی و ساخته می شود که فضا و محیط آنها نه تنها نقش مثبتی در جهت اهداف درمانی و شفابخشی ایفا نمی کند؛ بلکه با افزایش تنش و استرس، تأثیرات منفی زیادی به همراه دارد. یکی از راهکارهای مهمی که در دهه-ی گذشته، در راستای ارتقاء کیفیت محیط مراکز